

PŘEHLED JUDIKATURY

Směnečná judikatura

4., aktualizované a rozšířené vydání

Sestavil

ZDENĚK KOVAŘÍK

JUDIKATURA

PŘEHLED JUDIKATURY
Směnečná judikatura

PŘEHLED JUDIKATURY

Směnečná judikatura

4., aktualizované a rozšířené vydání

**Sestavil
Zdeněk Kovařík**

Vzor citace: Kovařík, Z. Přehled judikatury. Směnečná judikatura. Praha : Wolters Kluwer
ČR, a. s., 2010, s. 190.

© Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010

ISBN: 978-80-7357-530-4

Všechny naše publikace si můžete objednat na adrese:

Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3

tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401, email: obchod@wkcr.cz, www.wkcr.cz

PŘEHLED SMĚNEČNÉ JUDIKATURY

Úvodem	11		
I. Forma směnký	13		
1. Nakolik je směnka věcí	13	25. Označení remitenta	25
2. Směnka na doručitele. Volba práva	13	26. Označení remitenta	26
3. Směnka cizí	14	27. Umístění směnký u remitenta	27
4. Kritéria platnosti směnký	14	28. Význam vedlejších údajů o remitentovi	28
5. Směnka	14	29. Uplatnění práv ze směnký	29
6. Vyjádření směnečné sumy	15	30. Směnka cizí na vlastní řad. Výstavce a směnečník	29
7. K platnosti směnký vystavené v československé měně	15	31. Směnka na řad	30
8. K platnosti směnký z hlediska určitosti směnečné sumy	16	32. Směnka cizí vystavená „na řad vlastní“	30
9. K platnosti směnký z hlediska určitosti směnečné sumy	17	33. Závaznost podpisu starostý obce na směnce	30
10. Označení směnečníka	18	34. Podpis směnký prokuristou a jiným pracovníkem	31
11. Platnost směnký z hlediska údajů směnečníka	18	35. Podpis obchodní společnosti na směnce	32
12. Označení směnečníka	19	36. Podpis právnické osobý na směnce	32
13. Platební místo na směnce. K námitce omylu ve směnce	19	37. Podpis směnký za jiného	34
14. Směnka vlastní a místo placení	20	38. Podpis směnký jedním z manželů	34
15. Jméno osobý jako součást platebního místa směnký	20	39. Relativní neplatnost – podpis směnký jedním z manželů	35
16. Rozpor mezi údaji platebního místa a domicilu	21	40. Podpis směnký zástupcem	35
17. Neplatnost směnký pro neurčitou splatnost	21	41. Podpis směnký za jiného	36
18. Směnka splatná v určitou hodinu	21	42. Směnečně závazná osoba	37
19. K určitosti místa placení směnký	22	43. Neplatnost směnký. Doložky „na řad“ a „nikoli na řad“	37
20. K určitosti místa placení směnký	22	44. Vynětí určitého prohlášení z kontextu směnký jeho umístěním do rámečku	38
21. K určitosti místa placení směnký	22	45. Formální úprava směnečné listiny	38
22. K určitosti místa placení směnký	23	46. Kdy se jedná o změnu v textu směnký	38
23. Splatnost směnký. Vyznačování údajů na směnce. Připojování doložek na směnku	23	47. Přívěsek ke směnce	39
24. Označení remitenta a platebního místa	23		
II. Přijetí směnký	41		
48. K platnosti přijetí směnký	41	§ 29 odst. 2 zákona směnečného a šekového	41
49. Podpis akceptanta na směnce. Samostatnost směnečných závazků. Závaznost prohlášení směnečníka podle čl. I.		50. Směnečník a příjemce	43
		51. Akcept směnký k zajištění pracovněprávního nároku	43

III. Blankosměnka	44		
52. Podpisy dlužníků na blankosměnce. Dohoda o vyplnění blankosměnky	44	57. Přejed práva vyplnit blankosměnku	47
53. Nesprávně vyplněná blankosměnka	45	58. Vyplnění blankosměnky	48
54. Nedovolená změna textu směnečné listiny	46	59. Právo vyplnit blankosměnku	48
55. Blankosměnka. Podpis výstavce ..	46	60. Vyplnění blankosměnky	49
56. Vyplnění blankosměnky v případě prohlášení konkursu	47	61. Nepromlčitelnost práva na vyplnění blankosměnky	49
		62. Námitka směnečného rukojmího, že blankosměnka byla nesprávně vyplněna	49
IV. Změna věřitele	50		
63. Přejed směnečného závazku při tzv. velké privatizaci	50	72. Indosace směnky. Směnka bez protestu	55
64. K převodu cenných papírů, které jsou součástí podniku	50	73. Indosace směnky	55
65. Přejed směnky na řad	51	74. Právní důsledky směnečné doložky „nikoli na řad“	56
66. Směnka na řad. Smlouva o postoupení pohledávky. Práva spojená s cenným papírem	51	75. Přejed práv ze směnky cesí	56
67. Význam smluvního zákazu převodu směnky	52	76. Podpis právnické osoby na rubopisu směnky	56
68. K právní podstatě eskontu směnky	53	77. Legitimační účinek indosamentu na směnce	57
69. Přejed směnečné pohledávky	53	78. Legitimační účinek rubopisu v případě úmrtí indosanta	57
70. Účinky indosamentu provedeného po protestu	54	79. Přejed zajišťovací směnky	58
71. Účinky podindosace při doložce „bez protestu“	54	80. Důsledky směnečné dohody zakazující remitentovi přejed směnky	58
		81. Přejed práva ze směnky při nařizení výkonu rozhodnutí nebo exekuce	59
V. Změna dlužníka	60		
82. Přejed povinnosti ze směnky při nabytí privatizovaného majetku	60	83. Přejed dluhu ze směnky na dědice směnečného dlužníka	60
		84. Záměna dlužníka ze směnky při prodeji podniku	61
VI. Rukojemství	63		
85. Rukojmí za výstavce směnky cizí na vlastní řad výstavce	63	89. K účinkům prezentace směnky vůči směnečnému rukojmímu	65
86. Podpis rukojmího na směnce	63	90. Neplatné směnečné rukojemství ..	65
87. Podpis výstavce. Rukojemské prohlášení	64	91. Námitky směnečného ručitele	66
88. Závazek rukojmího	64	92. Postavení směnečného rukojmího. Meze jeho obrany proti povinnosti zaplatit podle směnky	66

93. Námitky směnečného rukojmího . . .	68	96. Smlouva o rukojemském závazku a důsledky její neplatnosti	69
94. Směnečný ručitel	68	97. Převod práv rukojmího ze směny	70
95. Námitky rukojmího z vlastního vztahu vůči majiteli směny ve věci o zaplacení směny	68		
VII. Splatnost a placení	71		
98. Platnost směny, vistasměnka, dvojí doložka splatnosti	71	103. Částečné placení směny	74
99. Splatnost na určitý čas po vystavení	72	104. Platební funkce směny musí být spolehlivě prokázána	75
100. Změna splatnosti směny	73	105. Placení směnkou	75
101. Vyvratitelná právní domněnka o předložení směny a důkazní povinnost směnečných dlužníků	73	106. Okamžik splnění závazku placeného směnkou	76
102. Přijetí jiné hodnoty namísto plnění podle směny	74	107. Směnka přijatá spořitelním a úvěrním družstvem na úhradu úplaty za postoupení pohledávky	76
		108. Remitent na zajišťovací směnce není kauzálním věřitelem	77
VIII. Přímá a postížní práva	78		
109. Přímá práva ze směny vlastní . . .	78	119. Prezentace směny	83
110. Nároky rukojmího, který zaplatil směnku	78	120. Promlčení vůči výstavci vlastní směny	83
111. Zajišťovací směny a nucené vyrovnání	78	121. Promlčení směnečných nároků proti výstavci směny. Povaha lhůty	83
112. Regresní nárok vůči dlužníku směnkou zajištěné pohledávky	79	122. Promlčení regresního nároku směnečného rukojmího	84
113. K následkům prezentace směny, k níž dochází až okamžikem doručení směnečného platebního rozkazu spolu se žalobou	80	123. Promlčení směnečných nároků . . .	85
114. Protestace směny pro neplacení	80	124. Počítání lhůty směnečného promlčení	85
115. Promlčení směnečného nároku . .	81	125. Promlčení směnečných nároků. Počítání času	86
116. K promlčení směnečných závazků	81	126. Stavení a přerušení promlčení směnečných závazků	86
117. Promlčení při výkonu směnečného postihu	82	127. Ke stavení běhu promlčecí doby k uplatnění práva, které je zajištěno směnkou, po dobu směnečného řízení	87
118. Platební místo směny v případě více provozoven	82	128. Promlčení kauzální pohledávky . .	88
IX. Obrana dlužníka	89		
129. K abstraktní povaze směnečných závazků	89	132. Přípustnost kauzálních námitek	91
130. Přípustnost kauzálních námitek . .	89	133. Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu	91
131. K nabývání směny ke škodě dlužníka	90	134. Námitka nedluhu proti směnce . .	92

135. Námitky žalovaného z vlastního vztahu vůči majiteli směňky	93	150. Námitka nedostatku důvodu při podpisu směňky	102
136. K možnosti vznést námitku zániku závazku ze směňky v důsledku započtení pohledávky směnečného dlužníka	94	151. Snížení smluvní pokuty	102
137. Námitky rukojmího z vlastního vztahu vůči majiteli směňky	94	152. Námitka podpisu směňky v tísni . .	103
138. Meze obrany směnečného rukojmího proti povinnosti zaplatit směňku	95	153. Zajišťovací směňka	103
139. Námitky rukojmího proti majiteli směňky	95	154. Objekt zajištění u zajišťovací směňky	104
140. Námitky z vlastního vztahu směnečného dlužníka vůči nabyvateli směňky a vůči předchozímu majiteli směňky	96	155. Zajišťovací směňka	104
141. Forfaiting směňky na vlastní řad a zpětný postih	96	156. Nároky ze zajišťovací směňky . . .	105
142. Povaha kauzálních námitek. Námitka nepřipustného důvodu . .	97	157. Více směnek zajišťujících tentýž závazek	105
143. Námitka neposkytnuté hodnoty . .	98	158. Zajišťovací směňka, důvod zajištění, identita námitky zajištěné pohledávky	106
144. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ve směnečných věcech . .	98	159. Důsledky změny v osobě dlužníka ve směňkou zajištěném závazku	106
145. Námitka započtení	99	160. Námitka, že směnečný remitent je osobou odlišnou od věřitele směňkou zajišťované pohledávky . .	107
146. Započtení vzájemných závazků	99	161. Promlčení kauzálního závazku zajištěného směňkou	108
147. Směnečné řízení a vzájemné závazky	100	162. K námitce nesvobodnosti zajišťovací směňky	108
148. Směňka podepsaná z ochoty	100	163. Zajištění pohledávky z pracovněprávního vztahu	109
149. Námitka nesvobodnosti podpisu	101	164. Směňkou zajištěné splnění pracovněprávního nároku	109
X. Směnečné řízení	112	165. Námitky směnečných dlužníků při zmocňovacích rubopisech . . .	110
167. Arbitrovatelnost nároků ze směňky. Samostatnost rozhodčí smlouvy	112	166. Předložení směňky k placení. Důkazní břemeno	110
168. Rozhodčí smlouva o nárocích ze směňky	112	174. Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu	116
169. Věcná příslušnost ve směnečných věcech	113	175. Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu	117
170. Uplatnění práv ze směňky	113	176. Předmět směnečného řízení. Překážka věci zahájené. Prominutí zmeškání lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	117
171. Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu	114	177. Předmět směnečného řízení	118
172. Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu	114	178. Uplatnění práva ze směňky	118
173. Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu. Legitimace směnečného věřitele	115	179. Doručování směnečného platebního rozkazu zástupci účastníka	119

180. Doručování směnečného platebního rozkazu zástupci. Běh námitkové lhůty při opravě směnečného platebního rozkazu . . .	119
181. Ke zrušení směnečného platebního rozkazu pro nepředložení směnky	121
182. Nedoručitelný směnečný platební rozkaz	123
183. Zrušení směnečného platebního rozkazu pro nedoručitelnost	123
184. Právní moc směnečného platebního rozkazu	123
185. Povaha lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	124
186. Běh lhůty pro podání námitek do směnečného platebního rozkazu	124
187. Kterému soudu se podávají námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu	125
188. Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu ve více podáních	126
189. Námitka neplatnosti směnky a koncentrační zásada směnečného rozkazního řízení	126
190. Námitka neplatnosti směnky a koncentrační zásada směnečného rozkazního řízení	127
191. Námitka promlčení směnky a koncentrace směnečného rozkazního řízení	128
192. Námitka proti směnečnému platebnímu rozkazu, že dluh byl zčásti zaplacen	128
193. Námitka absolutně neplatného právního jednání ve směnečném rozkazním řízení	128
194. Podmínky řízení a žaloba na plnění v cizí měně. Koncentrační zásada směnečného rozkazního řízení	129
195. Včasnost námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	129
196. Včasnost námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	130
197. Odůvodněnost námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	130
198. Určitost námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu	132
199. Povaha námitek vědomého nabytí směnky ke škodě dlužníka	132
200. Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu	133
201. Řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu	133
202. Nemožnost změny žaloby po vydání směnečného platebního rozkazu	134
203. Převod směnky indosamentem	135
204. Zajišťovací směnka. Převod práv ze směnky cesí	135
205. K významu okamžiku vydání směnečného platebního rozkazu pro řízení o námitkách	135
206. K návrhu na povolení splátek v řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu	136
207. Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu – odklad splatnosti uložené platební povinnosti	137
208. Dodatečné námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu	137
209. Dodatečné námitky	138
210. K povaze řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu	138
211. Námitka místní nepřislušnosti soudu. Námitka závad v doručení směnečného platebního rozkazu	139
212. Námitka započtení a přerušení řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu	139
213. Blankosměnka a započtení vzájemných závazků	140
214. Důkazní břemeno v řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu	140

215. Kauzální námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu a důkazní břemeno	141	224. Částečná právní moc směnečného platebního rozkazu	146
216. Náklady námitkového řízení	141	225. Spory o zaplacení směnky – osoba oprávněná podat odvolání – způsobilost být účastníkem řízení	147
217. Náklady řízení. Vyjádření k námitkám proti směnečnému platebnímu rozkazu	142	226. Směnečný platební rozkaz – rozhodnutí o ponechání v platnosti	147
218. Náklady soudního řízení v případě nepředložení směnky k placení	142	227. Odmítnutí námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. K přechodným ustanovením zákona č. 30/2000 Sb. Přípustnost dovolání. Paušální sazba odměny za zastupování účastníka advokátem	147
219. Ke změně výroku směnečného platebního rozkazu o nákladech řízení. K odměně za zastupování advokátem v řízení v jednom stupni	143	228. Vykonatelnost směnečného platebního rozkazu. Pluralita žalovaných	149
220. Náhradní doručení směnečného platebního rozkazu	143	229. Směnečný platební rozkaz. Návrh na nařízení exekuce	150
221. Procesní nástupnictví při singulární sukcesi	144		
222. Opravné usnesení a směnečný platební rozkaz. Poučení o opravném prostředku	144		
223. Obnova řízení při směnečných platebních rozkazech. Doručování směnečných platebních rozkazů	145		
Výběr z ustanovení právních předpisů citovaných v textu	151		
Přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů	172		
Věcný rejstřík	183		

PŘEHLED JUDIKATURY

Směnečná judikatura

Sestavil
Zdeněk Kovařík

V uplynulých čtyřech letech doznala oblast směnečné judikatury významných proměn, a proto vydáváme znovu přehled směnečné judikatury, který je proti předchozímu vydání aktualizován a podstatně rozšířen. Nabízí tak reprezentativní přehled rozhodování soudů ve směnečných věcech. Také tento přehled připravil **předseda senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. Zdeněk Kovařík**, přední odborník v uvedené oblasti.

Publikace je doplněna o zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb.¹⁾ Připojeny jsou také rejstřík sestavený dle užitých právních předpisů a rejstřík věcný.

Rozhodnutí shromážděná v tomto přehledu byla většinou již jednotlivě publikována jinde; domníváme se však, že tato shrnující publikace může být vítanou pomůckou pro soudce, advokáty a všechny, kteří se směnkami přicházejí do styku.

Redakce

Užité zkratky

Publikace:

BA	Bulletin advokacie
OP	Obchodní právo
PPP	Právní praxe v podnikání
PrRo	Právní rozhledy (C. H. Beck)
R, Rc, Rt	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ²⁾
SoJ	Soudní judikatura
SoRo	Soudní rozhledy (C. H. Beck)
ÚS	Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR (C. H. Beck)

Právní předpisy:

obč. zák.	zákon č. 40/1964, občanský zákoník
obch. zák.	zákon č. 513/1991, obchodní zákoník
o. s. ř.	zákon č. 99/1963, občanský soudní řád
ZKV	zákon č. 328/1991, o konkursu a vyrovnání

¹⁾ Čl. II zákona č. 191/1950 Sb., který nemá přímý vztah k uveřejněné judikatuře, byl z technických důvodů vypuštěn.

²⁾ Jde o publikační číslo ve SbNS.

I.

Forma směnky

1. Nakolik je směnka věcí

čl. I. § 1 a 75 zákona směnečného a šekového³⁾

§ 5 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech

U listinných cenných papírů, a tedy také u směnek, je nutno odlišovat nakládání s nimi jako s věcí a nakládání s nimi jako se zvláštním závazkovým majetkovým právem.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001, sp. zn. 5 Cmo 74/2001
SoRo č. 1/2002, s. 16 a násl.

Z odůvodnění:

Nakolik žalobkyně poukazuje na to, že je vlastníkem sporné listiny a na svá práva vlastnická, nelze než s ní souhlasit. Je skutečně nesporným právem vlastníka věci, to je zde listu papíru, na kterém je vyznačeno určité prohlášení (v této souvislosti je zcela bezvýznamné, zda toto prohlášení vyhovuje nebo nevyhovuje jako platná směnka), naložit s ní prakticky libovolně. Tedy bezpochyby může s listinou volně disponovat, může na listinu připsat, cokoliv jej napadne, a konečně by mohl, kdyby se tak rozhodl, listinu zcela zničit. To vše ovšem platí jen z hlediska věcněprávního.

Vztah majitele směnky a směnečných dlužníků není ovšem absolutním právním vztahem věcněprávním, ale relativním vztahem závazkovým. Jestliže vlastník listiny má zájem získat proti této listině určité plnění ze závazku, potom ovšem

musí postupovat v souladu se zákonem, zde se zákonem směnečným a šekovým, a případně v souladu se smlouvou. Poslední případ se týká v souvislosti se směnkami zejména blankosměnky a dohodnutých pravidel pro její vyplnění.

2. Směnka na doručitele.

Volba práva

§ 9 zákona č. 97/1963 Sb.,

o mezinárodním právu soukromém a procením

čl. I. § 75, 92 a 93 zákona směnečného a šekového

I. V českém směnečném právu je vyloučena volba práva podle § 9 zákona č. 97/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

II. Směnka vlastní vystavená na doručitele je podle zákona č. 191/1950 Sb., ve znění zákona č. 29/2000 Sb., neplatná.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 574/2006
SoJ č. 12/2007, s. 939 a násl.

Z odůvodnění:

Kolizní pravidla zakotvená v části směnečného zákona nazvané „Zvláštní ustanovení mezinárodního práva směnečného“ jsou ve vztahu k zákonu č. 97/1963 Sb. úpravou zvláštní (speciální), mající před obecnou úpravou obsaženou v zákonu č. 97/1963 Sb. přednost.

³⁾ Zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb., ve znění zákona č. 29/2000 Sb.

3. Směnka cizí

§ 5 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů

III. Za okamžik uvedení směnky cizí do oběhu je třeba považovat okamžik, kdy směnku obsahující všechny náležitosti nabyl první vlastník směnky.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 1047/2007
SoJ č. 2/2008, s. 134 a násl.

Z odůvodnění:

Dovolací soud především uzavřel, že tvrzení dovolatelky, že odvolací soud založil své rozhodnutí na tom, že směnka, ze které se žalobkyně domáhá plnění, byla původně blankosměnkou, je nesprávné.

Odvolací soud naopak dovodil, že pro posouzení toho, zda šlo o směnku úplnou, byla rozhodující její podoba v době, kdy byla uvedena do oběhu, a uzavřel, že „byla dána do oběhu již jako směnka mající zákonem požadované náležitosti, a nemůže proto uspět obrana žalované, poukazující na neexistenci dohody o vyplňovacím právu směnečném, a z toho důvodu vytýkající sporné směnce neplatnost“.

4. Kritéria platnosti směnky

čl. I. § 2 odst. 1 a § 76 odst. 1 zákona směnečného a šekového

II. Zda určitá listina je anebo není směnkou, rozhodují předpisy směnečného práva. Ustanovení týkající se platnosti právních úkonů zde nejsou použitelná.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 5 Cmo 267/2008
PrRo č. 23/2008, s. 879 a násl.

Z odůvodnění:

Co se týká posuzování platnosti směnky, je nutno vzít v úvahu v případě vlastní směnky čl. I. § 76 odst. 1 zákona směnečného a šekového, který uvádí, že listina, která nevyhovuje předpisům o svém obsahu obsaženým v čl. I. § 75 a 76 zákona směnečného a šekového, není platnou směnkou (pro směnku cizí řeší tento zákon věc zcela shodně v čl. I. § 2 odst. 1). Vůbec nejde o to, zda právní jednání ve směnce obsažená jsou platná, nýbrž o to, zda předmětná listina formálně vyhovuje uvedeným ustanovením. Tedy stejně dobře je možné, že určitá listina nebude platnou směnkou, třebaže všechna právní jednání v ní obsažená budou z pohledu předpisů o právních úkonech perfektní a naopak. Tedy § 266 obch. zák., kterého se žalobce dovolává, je pro posouzení, zda určitá listina je platnou směnkou, nepoužitelný. Je nutno jen přezkoumat, zda daná listina, a to ve vztahu k jakémukoliv jejímu myslitelnému čtenáři, může jako platná směnka obstát či nikoliv ve vztahu k tomu, co lze ze zákona o předpokladech platné směnky zjistit anebo co popř. vyplývá z obecné zkušenosti. V této souvislosti ovšem není zcela správná ani úvaha soudu prvního stupně, když ten vyšel z § 37 obč. zák. Rovněž toto ustanovení je ve vztahu k tomu, zda jde či nejde o platnou směnku, nepoužitelné.

5. Směnka

čl. I. § 1 bod 1. a § 75 bod 1. zákona směnečného a šekového

VI. Skutečnost, že je slovo směnka napsáno v textu směnky odlišným písmem, neporušuje sama o sobě zákonnou podmínku, že slovo směnka musí být součástí vlastního textu směnky.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 430/2002
SoJ č. 6/2003, s. 466 a násl.⁴⁾

Z odůvodnění:

Podle ustanovení čl. I. § 75 bodu 1. směnečného zákona musí vlastní směnka obsahovat též označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána. Jak uvádí dovolatelka, je účelem toho ustanovení, „aby na vhodné místo bez textu nemohlo být až dodatečně vepsáno slovo směnka a jeho odlišnost vždy vydávána za přirozený a logický závěr“. K tomu dovolací soud uzavřel, že není podstatné, jakým typem či velikostí písma je slovo směnka do vlastního textu vepsáno, ale je podstatné, zda spolu s textem, do kterého je vepsáno, tvoří souvislý a na sebe navazující text nevbuzující pochybnost, že je jeho součástí.

6. Vyjádření směnečné sumy

čl. I. § 1 bod 2. zákona směnečného a šekového

Požadavek určitosti peněžité sumy ve smyslu ustanovení článku I. § 1 bod 2. zákona č. 191/1950 Sb., uvedené ve směnce, se vztahuje nejen na číselné nebo slovní vyjádření peněžité částky, ale i na měnu, v níž má být zaplacená. Směnka, která obsahuje údaj o peněžité sumě, která v den jejího vystavení neexistovala, není platnou směnkou.

R 31/1997

Z odůvodnění:

Odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně, že na směnce ze dne 7. 2.

1994, vystavené žalobcem na vlastní řad, akceptované žalovaným, který je zároveň označen jako směnečník, a splatné dne 7. 4. 1994 je směnečná suma 47 822 doprovázena jak v ciferném, tak i ve slovním vyjádření údajem měny Kčs. Toto zjištění není nijak sporné a je nutno posoudit výlučně otázku, zda tento údaj vede k neplatnosti směnky nebo ne.

Nutnou součástí listiny, má-li být platnou směnkou cizí, musí být podle ustanovení článku I. § 1 bodu 2. zákona č. 191/1950 Sb. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Požadavek určitosti peněžité sumy uvedené ve směnce je přitom nutno vztáhnout nejen na samotné slovní nebo ciferné vyjádření částky, ale i na měnu, která má být placena. Musí tedy jít o měnu, kterou lze za směnku zaplatit buď přímo, nebo alespoň při použití ustanovení článku I. § 41 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb. V době vystavení směnky nebyla bývalá koruna československá (zkratka Kčs) existující měnou nejen na území České republiky, ale ani nikde jinde; není tedy přesně určeno, kolik má být za tuto směnku zaplacen. Proto uvedená směnka ze dne 7. 2. 1994 neobsahuje určitý údaj o částce, která má být za ni zaplacená; nelze ji tedy jako platnou směnku označit.

7. K platnosti směnky vystavené v československé měně

čl. I. § 1 bod 2. zákona směnečného a šekového

§ 13 zákona č. 6/1993, o České národní bance

§ 1 odst. 4 zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny

nařízení vlády č. 61/1993 Sb., o oddělení měny

⁴⁾ Stejný rozsudek byl uveřejněn také v PrRo č. 1/2004, s. 35 a násl.

Byla-li směnka vystavena před datem 8. 2. 1993 v bývalé československé měně (v Kčs), nic nebrání její platnosti a vymahatelnosti po tomto datu. Pravidlo přepočtu peněžitých závazků vyjádřených v korunách československých na českou nebo slovenskou korunu ke dni měnové odluky, tj. k 8. 2. 1993, platí pro veškeré peněžité závazky, a tedy i pro závazky směnečné.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 29. 4. 1994, sp. zn. 5 Cm 51/1994

SoRo č. 3/1995, s. 67 a násl.

Z odůvodnění:

Uvedení bývalé československé měny na směnce nebrání její platnosti a vymahatelnosti. Československá měna vyjádřená v Kčs zanikla ke dni oddělení české a slovenské měny, tj. ke dni 8. 2. 1993 (k tomu viz např. § 13 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v souvislosti se zák. č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, a prováděcího nařízení vlády ČR č. 61/1993 Sb.). K tomuto dni se také nominální hodnota závazků vyjádřená v korunách československých přepočítala na zákonné měny (korunu českou nebo korunu slovenskou) ve stanoveném poměru 1 : 1. Toto pravidlo se vztahuje na veškeré peněžité závazky bez ohledu na právní důvod k jejich vzniku; nepochybně i tedy na závazky směnečné. Nelze proto přisvědčit argumentaci žalovaného, že po odluce již nemohl plnit. Naopak – mohl a měl plnit v Kč (korunách českých).

8. K platnosti směnky z hlediska určitosti směnečné sumy

čl. I, § 1 bod 2. zákona směnečného a šekového

§ 13, § 16 odst. 1, § 56 odst. 1 zákona č. 6/1993, o České národní bance

§ 1 odst. 4 zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny nařízení vlády č. 61/1993 Sb., o oddělení měny

Směnka vystavená na koruny československé (Kčs) po 8. 2. 1993 není platnou směnkou cizí, protože neobsahuje příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/1994
PrRo č. 4/1996, s. 176

Z odůvodnění:

Má-li být listina platnou cizí směnkou, musí podle čl. I, § 1 bodu 2. zák. č. 191/1950 Sb. obsahovat bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Směnečná suma musí být tedy na směnečné listině určena tak, aby bylo nepochybné, co se má podle určité směnky zaplatit. Tento požadavek určitosti se netýká jen přeseného ciferného vyjádření směnečné sumy, ale musí být i určeno, v jaké měně se má podle směnky platit. Za určitou měnu lze považovat jen měnu, která na území určitého státu obíhá, ve které se skutečně platí.

Zákon č. 6/1993 Sb. stanovil již s účinností od 1. 1. 1993 v § 13, že peněžní jednotkou v České republice je koruna česká, zkratka názvu je „Kč“. Platné bankovky a mince vydané Českou národní bankou jsou zákonnými penězi ve své nominální hodnotě při všech platbách na území České republiky, jak uvádí § 16 odst. 1 téhož zák. Konečně cit. zák. v přechodných ustanoveních v § 56 odst. 1 uvádí, že bankovky a mince vydané Státní bankou československou, které jsou zákonnými penězi ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, se považují za zákonné peníze ve smyslu § 16 tohoto zákona. Tímto zásadním ustanovením je tedy stanovena jako měna na území

České republiky koruna česká. Tedy nadále koruna československá nebyla již platnou měnou, jen dosavadní bankovky a mince byly nadále užívány jako symboly nové měny.

Zákonem č. 60/1993 Sb. pak byla oddělena měna i ve smyslu obíhajících bankovek a mincí. Ustanovení § 1 odst. 4 cit. zák. uvádí, že nominální hodnota závazků a pohledávek vyjádřená v korunách československých se ke dni oddělení měny přepočte na koruny české v poměru jedna ku jedné. Nařízením vlády ČR č. 61/1993 Sb. byl den oddělení měn stanoven na 8. 2. 1993. Tedy i závazky vyjádřené ještě k tomuto dni v již neexistující měně se tímto okamžikem přepočty v poměru 1 : 1 na koruny české. Toto pravidlo však je výslovně vztaheno jen k tomu okamžiku, a nelze je tedy vztáhnout na závazky, které vznikly nebo měly vzniknout až po tomto datu. Skutečnost, že ještě i po 8. 2. 1993 obíhaly původní Státní bankou československou vydané bankovky a mince, ať již upravené kolkováním, nebo zcela neupravené, na tom nic nemění. Šlo již jen o zatím nezaměněné symboly nové měny, koruny české.

V době vydání směnky, tedy ke dni 22. 6. 1993, se nemohlo jednat o určitý závazek ze směnky, neboť nebylo zřejmé, kolik se má zaplatit, když na směnce uvedená měna Kčs již neexistovala a poměr dle § 1 odst. 4 zák. č. 60/1993 Sb. byl již k tomuto datu nepoužitelný. Bylo by ostatně sporné, zda má být placeno v korunách českých nebo slovenských. Lze sice předpokládat, že cílem vystavení směnky mělo být vytvoření závazku v korunách českých, tento záměr však na směnce uskutečněn nebyl. Pro práva ze směnky je vždy rozhodující obsah listiny, a nikoliv záměry, které stály při jejím vystavení.

9. K platnosti směnky z hlediska určitosti směnečné sumy

čl. I. § 1 bod 2., § 41 zákona směnečného a šekového § 13 zákona č. 6/1993, o České národní bance zákon č. 60/1993 Sb., o oddělení měny nařízení vlády č. 61/1993 Sb., o oddělení měny

Podmínkou určitosti směnečné sumy je mimo jiné její vyjádření v platné měně. Byla-li směnka vystavena po dni 8. 2. 1993 v československých korunách (Kčs), jedná se o směnku absolutně neplatnou.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 18. 2. 1994, sp. zn. 5 Cm 27/1994

SoRo č. 3/1995, s. 67

Z odůvodnění:

Z předloženého prvopisu směnky vystavené dne 19. dubna 1993 na 6 954 500 Kčs bylo soudem zjištěno, že se jedná o směnku cizí na vlastní řad, podepsanou žalobcem jako výstavcem, řádně akceptovanou žalovaným jako příjemcem, a tedy přímým dlužníkem, se lhůtou splatnosti 30. 11. 1993, domicilovanou u Komerční banky. Peněžitá suma je vyjádřena v Kčs (korunách československých).

Podle článku I. § 1 bodu 2. zákona směnečného a šekového je jednou z podstatných náležitostí stanovených pro platnost směnky cizí uvedení určité peněžité sumy. Podmínkou určitosti směnečné sumy je mimo jiné její vyjádření v platné měně. Takovou měnou však v době vystavení směnky, tj. 19. dubna 1993, nebyla měna vyjádřená v korunách československých. Československá měna (Kčs) zanikla ke dni oddělení české měny, stanoveném § 13

zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, podle zák. č. 60/1993 Sb., o oddělení měny a prováděcího nařízení vlády č. 61/1993 Sb., tj. ke dni 8. 2. 1993. Směnka jako cenový papír vystavený pro tomto datu na Kčs, tedy na měnu neplatnou, nespňuje požadavek uvedení určité peněžité sumy, a je tedy směnkou absolutně neplatnou. Uvedení neplatné měny na směnce nelze zhojit ani použitím ustanovení § 41 zákona směnečného a šekového, neboť toto ustanovení je aplikovatelné výhradně na případy, kdy je směnka vystavená na platnou, existující měnu.

10. Označení směnečníka

čl. I. § 1 bod 3. zákona směnečného a šekového

K platnosti směnky cizí není nutné správné označení existujícího směnečníka, postačí, že je na směnce údaj směnečníka připojen. Údaj směnečníka musí být určitý potud, aby nebylo pochybností o identitě tohoto údaje s podpisem příjemce směnky.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 1995, sp. zn. 5 Cmo 387/1994
SoRo č. 2/1996, s. 31 a násl.

Z odůvodnění:

Podle čl. I. § 1 bod 3. zák. č. 191/1950 Sb. je nutnou součástí směnky cizí označení toho, kdo má platit (směnečníka). Bez tohoto údaje nejde o platnou směnku. Zákon neuvádí blíže, s jakou podrobností má být jméno směnečníka vyznačeno. Je však zřejmé, že zatímco u podpisů na směnce jde jak o identifikaci účastníka, tak i zavazovací důvod, směnečník na směnce jen označený dlužník zatím není, je jen tím, komu výstavce přikazuje směnku zaplatit, a do té doby, než směnku

přijme, nemá ze směnky žádných povinností. Jde o adresáta příkazu výstavce cizí směnky. Musí být tedy ze směnky zcela nepochybné, komu je tento příkaz směřován, označení účastníka má být určité. Naproti tomu, je-li označení určité, není-li zde problémů s identifikací označeného směnečníka a nehrozí-li nebezpečí záměny s jinými osobami, není již tak nutné, aby jméno této osoby, to je v případě právnických osob jména uvedená v příslušných registrech a konkrétně u odpůrce zapsané v obchodním rejstříku, bylo zcela shodné s úplným jménem této osoby. Nemůže být pochyb o identitě směnečníka a příjemce.

11. Platnost směnky z hlediska údaje směnečníka

čl. I. § 1 bod 3. zákona směnečného a šekového

Je-li součástí směnečné listiny označení směnečníka, jde o platnou cizí směnku bez ohledu na to, zda bude nebo nebude později platně akceptována.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 531/1995
SoRo č. 2/1997, s. 36

Z odůvodnění:

Pokud jde o tuto směnku, je zřejmé, že listina, na které je vystavena, obsahuje všechny náležitosti stanovené pro cizí směnku ustanovením čl. I. § 1 zák. č. 191/1950 Sb. a zejména obsahuje také označení toho, kdo má směnku zaplatit, tedy směnečníka. Jako směnečník je na směnce označen zcela zřetelně odpůrce. Jde tedy o platnou směnku v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb., v pozdějších zněních. Byla totiž vydána do oběhu listina mající

všechny předepsané formální znaky směňky cizí. Označením odpůrce směňečníkem byl naplněn formální předpoklad platnosti této listiny jako směňky cizí, samo označení směňečníka však ještě nezakládá dluh této osoby ze směňky. Označení směňečníka, aniž by směňka byla akceptována, je však zcela dostačující pro vznik směňky a práv z ní, nejméně pokud jde o práva majitele proti výstavci této směňky.

12. Označení směňečníka

čl. I. § 1 bod 3. zákona směňečného a šekového

Je-li na směňečném formuláři na obvyklém místě v levé dolní části líce směňky uvedeno označení osoby, k níž zcela zřejmě směňuje směňečný příkaz, jde o směňečníka, i když tento údaj není výslovně uvozen slovem „směňečník“.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 1999, sp. zn. 5 Cmo 657/1998
SoRo č. 9/1999. s. 299 a násl.

Z odůvodnění:

Ve smyslu čl. I. § 1 bodu 3. zákona směňečného a šekového je jméno toho, kdo má platit, podstatným údajem na směňce cizí, bez níž by neměla sporná listina vůbec povahu směňky. Citovaný zákon v této souvislosti uvádí slovo „směňečník“ jen v závorce jako legislativní zkratku, kterou nadále v textu zákona pro označení osoby, které se příkazuje podle směňky plnit, používá. Z tohoto slova uvedeného v závorce, které má, jak uvedeno, význam jen definice legislativní zkratky, nelze dovodit, že listina musí v souvislosti s označením směňečníka nést výslovný údaj označující určitou osobu jako směňečníka. Postačí, když s ohledem na grafickou úpravu listiny je zcela zřejmé, že

označená osoba je právě tou adresou, k níž se váže směňečný platební příkaz.

V tomto případě je směňka vyhotovena na formuláři, který je uzpůsoben tak, že pod samotným směňečným prohlášením jsou v levé polovině listiny blíže dolnímu okraji předtištěny dvě vodorovné linky. Není u nich žádný předtisk. I když tomu tak není, je přesto zřejmé, že je obecnou zvyklostí právě sem umísťovat údaj směňečníka, a každý i běžný uživatel směňky právě tak tomuto tiskopisu rozumí, to jest, že sem má být adresát směňečného příkazu, to je směňečník, vepsán. Je-li pak na tyto linky umístěno něčí jméno, rozumí tomu každý tak, že jde právě o směňečníka.

13. Platební místo na směňce. K námitce omylu ve směňce

čl. I. § 17, § 75 bod 4., § 87 odst. 1 zákona směňečného a šekového

I. Platební místo je udáno na směňce s dostatečnou podrobností, je-li uvedeno označením obce nebo města.

II. Jestliže podnikatel namítá, že směňku podepsal omylem, musí jednoznačně prokázat, že ani při veškeré potřebné opatrnosti při podepisování listiny nemohl zabránit podpisu listiny, o které se měl domnívat, že má jiný právní význam než směňka.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 551/1996
SoRo č. 2/1999, s. 56

Z odůvodnění:

Ustanovení čl. I. § 75 bod 4. zák. č. 191/1950 Sb. předepisuje jako obligatorní součást směňky vlastní údaj místa, kde má být placeno. Určení platebního místa musí být tak určité, aby bez dalšího

doplňování těchto údajů dalšími právními úkony bylo zřejmé, kde se má platit. Při tom je nutno vzít v úvahu i další zákonná ustanovení, která se k tomu vztahují. Podle čl. I. § 87 odst. 1 se směnka předkládá k placení v místnostech, kde ten, komu se předkládá, provozuje svůj podnik, jinak v jeho bydlišti. Tedy z tohoto důvodu postačuje na směnce jen údaj města nebo obce s tím, že adresa pro prezentaci směnky vyplývá z uvedených ustanovení.

Pokud jde o omyl ve směnce, to je námitku odpůrce, že nevěděl, že podepisuje směnku, je nutno konstatovat, že pokud jde o vztahy mezi podnikateli, je nutno zvláště zdůraznit zásadu, že podepsaný odpovídá za své podpisy na listinách a je povinen dbát potřebné opatrnosti při jejich podpisu. Dbalému podepisujícímu muselo být zřejmé, že podepisuje směnku, když sporná směnečná listina obsahuje slovo „směnka“ v textu listiny, ale i nadpis „SMĚNKA“ mimo vlastní text, tedy zvýrazněně. Potom i za nikoliv ideálních světelných podmínek mělo být zjištěno, že jde o směnku. Pokud podepisující nevěnoval listině dostatečnou pozornost, nelze to teď přičíst v jeho prospěch.

14. Směnka vlastní a místo placení

čl. I. § 76 odst. 3 a 4 zákona směnečného a šekového

Na směnce vlastní, která neuvádí místo placení výslovně ani prostřednictvím domicilu, postačí k určení tzv. zákonného platebního místa, je-li alespoň u podpisu výstavce uveden určitý místní údaj. Směnka je pak splatná v tomto místě podle čl. I. § 76 odst. 3 a 4 zákona směnečného a šekového.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 3. 1995, sp. zn. 5 Cmo 532/1994
SoRo č. 4/1996, s. 89

Z odůvodnění:

K platnosti směnky vlastní vyžaduje čl. I. § 75 bod 4. zák. č. 191/1950 Sb., aby obsahovala údaj, kde má být placeno. Podle čl. I. § 76 odst. 3 téhož zákona, není-li na směnce zvláštního údaje, platí, že místo vystavení směnky je místem platebním. Jde o tzv. zákonné platební místo. Protože součástí podpisu výstavce směnky je určité místo, je zřejmé, že podmínka splatnosti směnky v zákonném platebním místě je zde splněna.

15. Jméno osoby jako součást platebního místa směnky

čl. I. § 1 bod 5. zákona směnečného a šekového

Místo, kde má být směnka zaplacená, může být definováno také označením osoby. Pouhé jméno osoby v údajích platebního místa, není-li ze směnečné listiny jasné, v kterém místě se má taková osoba nacházet, však nedostačuje. Protože jde o údaj místa placení výslovný, i když neurčitý, neuplatní se zákonné platební místo a směnka není platná.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 11. 2003, sp. zn. 5 Cmo 346/2003
SoRo č. 2/2004, s. 67

Z odůvodnění:

Ve vztahu k placení obsahuje směnka text, že místo placení jest GE Capital. Není pochybností, že slova GE Capital nejsou bez dalšího údajem o místní lokalizaci. To však samo o sobě ještě neznamená, že obdobný údaj nemůže mít i význam určení platebního místa ve směnce a ostatně i v jiných právních nástrojích. Je jistě možné bez dalšího stanovit, že závazek je splatný v určité označené firmě nebo její provo-

zovně, bude-li ovšem jasné, kde se firma či provozovna nachází.

Z toho potom pro danou spornou směňku vylývá, že slova GE Capital je nutno chápat jako vymezení místa placení. Je však zároveň nutno konstatovat, že v tomto případě toto vymezení dostatečné není, nelze z něho nijak seznat, kde by měla být směňka placena.

16. Rozpor mezi údaji platebního místa a domicilu

čl. I. § 4, § 75 bod 4. a § 77 odst. 2 zákona směnečného a šekového

Je-li na směnce rozpor mezi platebním místem a domicilem, jedná se o neplatnou směňku.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 9 Cmo 160/1999
OP č. 11/1999, s. 31

Z odůvodnění:

Podle čl. I. § 4 zákona směnečného a šekového, který podle § 77 odst. 2 platí i pro vlastní směňku, lze směňku učinit splatnou u třetí osoby. V dané věci není sporu o tom, že směňka byla učiněna splatnou u žalobce. U obchodního jména žalobce je uvedena adresa v Brně, je proto zřejmé, že byla učiněna splatnou u žalobce na této adrese. S ohledem na uvedené místo placení Praha je v předmětné směnce rozpor mezi domicilem a platebním místem. Takovou směňku není možné řádně předložit k placení, odvolací soud se proto ztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně, že se nejedná o směňku platnou.

17. Neplatnost směňky pro neurčitou splatnost

čl. I. § 33 zákona směnečného a šekového

Není-li určité stanoveno termín splatnosti směňky dle čl. I. § 33 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., jedná se o neplatnou směňku pro rozpor s § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/1998
OP č. 7/1999, s. 32 a násl.

Z odůvodnění:

V první větě listiny je obsažen slib žalovaného zaplatit do 30. 6. 1997. Z této věty lze dovodit rozpor s čl. I. § 33 odst. 1 zákona směnečného a šekového, neboť splatnost není stanovena na určitý den a nepochybně nejde o splatnost na viděnou, na určitý čas po viděně, nebo na určitý čas po datu vystavení. V tomto smyslu bylo by možno pokládat směňku za neplatnou podle odstavce 2 uvedeného ustanovení. V poslední větě se uvádí, že výstavce zaplatí dne 30. 6. 1997 do 20.00 hod. Daná listina není určitá, co se týče údaje splatnosti, a proto odvolací soud dospěl k závěru, že se nejedná o směňku platnou.

18. Směňka splatná v určitou hodinu

čl. I. § 33 odst. 1, 2 zákona směnečného a šekového

Směňka, kde splatnost je určena tak, že je splatná určitého dne v určitou hodinu, je neplatná podle čl. I. § 33 odst. 2 zákona směnečného a šekového.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/1997
SoRo č. 4/1999, s. 126

Z odůvodnění:

Pokud jde o splatnost, stanoví ustanovení § 33 odst. 1 čtyři možné způsoby splatnosti směnky s tím, že směnka s jakýmkoliv jiným než přípustným způsobem splatnosti je podle druhého odstavce téhož ustanovení neplatná. Uvedené ustanovení připouští směnku splatnou na viděnou, na určitý čas po vidění, na určitý čas po vystavení a na určitý den. Sporná směnka je splatná nejen v určitý den, ale v určitou hodinu a minutu. Potom ovšem nejde o směnku na určitý den, ale o směnku na určitou hodinu. Zatímco v jiných případech dovozuje se neplatnost směnky z kontextu zákona, zde je výslovná úprava § 33 odst. 2, která zcela jednoznačně prohlašuje každou směnku s jinak vyznačenou splatností za neplatnou. Tedy není zde na místě uvažovat o tom, zda je údaj splatnosti dostatečně určitý. To nepochybně je. Významné ale je, zda údaj splatnosti, jak je na směnce vyznačen, je přípustný. Podle citovaného ustanovení však přípustný není. Směnka je proto zcela neplatná.

19. K určitosti místa placení směnky⁵⁾

čl. I. § 75 bod 4. a § 76 odst. 3 zákona směnečného a šekového

Údaj ve směnce, že tato je splatná v sídle remitenta, činí směnku neplatnou pro neurčitý údaj platebního místa. Zá-

konné platební místo se v tomto případě nemůže uplatnit.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006
PrRo č. 3/2007, s. 116 a násl.

20. K určitosti místa placení směnky⁵⁾

čl. I. § 75 bod 4. zákona směnečného a šekového

Směnka, na které je určité a srozumitelně vyznačeno sídlo věřitele a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1035/2004
SoJ č. 10/2007, s. 805 a násl.

21. K určitosti místa placení směnky⁵⁾

čl. I. § 75 bod 4. zákona směnečného a šekového

Z hlediska určitosti platebního místa je platnou směnka, ve které je v údaji remitenta uvedena adresa výslovně označená za sídlo, přičemž ve směnce je jako platební místo uvedeno „sídlo remitenta“.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006
PrRo č. 19/2007, s. 722 a násl.

⁵⁾ Právní věty pod poř. č. 19. až 22. představují vždy zcela odlišný pohled na stejný problém. Přitom právní věty poř. č. 20. a 22. vycházejí ze stejného rozhodnutí, přesto jejich smysl je zcela odlišný až protichůdný. Publikovaná rozhodnutí byla mimoto doprovázena i literární polemikou, kterou, s odkazy na předchozí příspěvky, shrnul JUDr. Derka (Derka, L. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*, 2009, č. 1, s. 26 až 28). Pokud se jedná o standardní rozhodovací praxi soudů, pak se neztotožnila s názorem pod poř. č. 19 a zcela zásadně odmítla přístup prezentovaný pod poř. č. 20. Nejlépe ji vystihuje právní názor uvedený pod poř. č. 21. s tím, že mezi touto právní větou a právní větou poř. č. 22 není nepřekonatelných rozporů.

22. K určitosti místa placení směňky⁵⁾

čl. I. § 75 bod 4. zákona směnečného a šekového

Směňka, na které je určité a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1035/2004
R 4/2008

23. Splatnost směňky. Vyznačování údajů na směnce. Připojování doložek na směňku

čl. I. § 33 zákona směnečného a šekového

Ustanovení § 33 zákona č. 191/1950 Sb. nevyklučuje, aby byl jako den splatnosti směňky stanoven den jejího vystavení.

Předpisy směnečného práva nestanoví pořadí, v jakém mají být jednotlivé části prohlášení vyznačovány; to platí jak pro vytváření samotné směňky výstavcem, tak pro připojování jednotlivých doložek na směňku jinými osobami.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005
SoJ č. 7/2007, s. 546 a násl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 33 směnečného zákona platí, že směňka může být vystavena na viděnou, na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení nebo na určitý den. Uvedené ustanovení současně určuje, že směňky s jinou splatností nebo se splat-

ností postupnou jsou neplatné. Ustanovení § 33 směnečného zákona tedy nevyklučuje, aby byl dnem splatnosti den, kdy byla směňka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směňka (na rozdíl od směňky, která by byla splatná dříve než v den vystavení) byla neplatná.

Konečně shledal dovolací soud správným i závěr odvolacího soudu, že předpisy směnečného práva nestanoví (a to ani pokud jde o vytváření samotné směňky výstavcem, ale ani pokud jde o připojování jednotlivých doložek na směňku jinými osobami) pořadí, v jakém mají být jednotlivé části prohlášení vyznačovány. Dovolací soud je, stejně jako soud odvolací, názoru, že žádné ustanovení právního předpisu nebrání tomu, aby se výstavce nejprve na budoucí směňku podepsal a pak teprve na ni vyznačoval další doložky. Pro jeho závazek je rozhodné, v jakém stavu vydá směňku do oběhu, neboť teprve tímto aktem vzniká jeho závazek ze směňky. To platí i pro závazky jiných směnečných dlužníků. Tedy i úkon avalování směňky je ukončen až tím, když rukojmí vrátí vlastníku směňky listinu zpět opatřenou příslušnou doložkou. O změnu textu směňky ve smyslu článku I. § 69 směnečného zákona jde teprve tehdy, když je až následně, tj. po té, co rukojmí směňku předal jejímu vlastníku, obsah směňky změněn oproti tomu, jak se předtím rukojmí zavázal.

24. Označení remitenta a platebního místa

čl. I. § 75 bod 4. a 5. zákona směnečného a šekového

I. K legitimaci majitele směňky k výkonu práv z ní je nutné, aby mu svědčil údaj remitenta na směnce. Obsahuje-li údaj remitenta úplné obchodní jméno toho, kdo uplatňuje práva ze směňky, je

tím jeho legitimace dána, i když údaj remitenta obsahuje také označení organizačních jednotek, kterých se na straně majitele daný směnečný vztah týká.

II. Směnka udávající více platebních míst vedle sebe nemůže být platnou směnkou. Je-li však platební místo na směnce postupně jen upřesňováno, byť i prostřednictvím více geografických údajů, nebrání to platnosti směnky.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 40/1996
SoRo č. 10/1998, s. 261

Z odůvodnění:

Odvolací soud posoudil nejprve platnost směnky stran označení remitenta. Ze zjištění soudu prvního stupně je zřejmé, že remitent je označen plným obchodním jménem, to je Banka A. Praha, a. s. Poté následuje označení filiálky Nový Bor a jednatelství v Mělníku. V obou případech je zřejmé, že tím má být jen vyjádřeno, jakých nižších organizačních složek se směnka dotýká. Přitom je nutno mít za to, že k platnosti směnky z hlediska čl. I. § 75 bodu 5. zák. č. 191/1950 Sb. postačuje, je-li vůbec nějaký, byť i neexistující remitent na vlastní směnce označen. Směnka tedy z tohoto hlediska vadná není. Pokud možno co nejpřesněji označení remitenta je významné nikoliv z hlediska platnosti směnky, ale proto, aby byla dána legitimace toho, kdo práva ze směnky uplatňuje. Toto označení remitenta obsahující úplné obchodní jméno navrhovatele jej k výkonu práv ze směnky legitimuje.

Soud prvního stupně hodnotil směnku jako neplatnou i z hlediska platebního místa. V rubrice, kde podle předtisku směnečného formuláře má být uvedeno platební místo, je, jak zjistil soud prvního stupně, údaj „Splatno u BANKY A. Praha, a. s., filiálka NOVÝ BOR, jednatelství MĚL-

NÍK“. Z toho soud dovodil, že jde o různá platební místa, a z toho důvodu je směnka neplatná.

Tento údaj obsahuje několik místních údajů. Nicméně slovo „Praha“ je součástí zapsaného obchodního jména Banky A. Praha, a. s., a je tedy potřebné je uvádět a jeho uvedení nemůže být přičítáno k tíži tomu, kdo je použije. Nelze z toho také dovodit, že jde-li o takto zapsané jméno, nemůže být směnka, splatná u takové osoby, splatná jinde než v Praze. Proto mezi údajem Praha a dalšími místními názvy žádná konkurence být nemůže. Za těchto okolností plní slovo Praha jen funkci součásti obchodního jména a jiné údaje na směnce, jak je tomu i v tomto případě, pak nutně musí být brány v úvahu na prvním místě.

Pokračujeme-li ve čtení tohoto údaje, je zřejmé, že je ovládán představou, že se Banka A. Praha člení na pobočky a ty na jednatelství, a tedy že Banka A. Praha má pobočku v Novém Boru a tato pobočka má jednatelství v Mělníku. Tedy smysl tohoto zápisu je jasný, orientovat majitele směnky k tomu, aby směnku předložil k placení u banky s názvem Banka A. Praha, a. s., a to u její organizační složky, která je definována prostřednictvím filiálky v Novém Boru jako vyššího organizačního stupně a jednatelství v Mělníku jako nižšího organizačního stupně. Z toho je zřejmé, že platební místo v tomto případě je v Mělníku a nikde jinde. Není přitom významné, zda Banka A. Praha má nebo nemá pobočku v Novém Boru, stejně jako není důležité, zda existuje jednatelství v Mělníku a zda toto je organizačně přičleněno k pobočce v Novém Boru. Jde o formální čtení formálního zápisu na směnce, a i kdyby takových složek vůbec nebylo, je stejně směnka splatná v Mělníku u jednatelství Banky A. Praha, a. s. Směnka tedy netrpí ani vytčenou vadou spočívající v neplatném místě placení.

25. Označení remitenta

čl. I. § 1 bod 4. zákona směnečného a šekového

Neodporuje-li to povaze směnky, je přípustná pluralita účastníků. Smyslem označení remitenta na směnce je udat osobu legitimovanou k výkonu práv. Je-li udáno více remitentů, nejde o směnku neplatnou, a pokud jeden z více remitentů předložil směnku, může právo z ní vykonat.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 466/1995 *SoRo č. 2/1997, s. 36 a násl.*

Z odůvodnění:

Pokud jde o údaj remitenta, obsahuje směnka označení dvou subjektů, a to ZDV-S. a pana F. Rozhoduje formální obsah směnky, a nikoliv představa osoby, která ji vystavila, zda v osobě pana F. má jít jen o zástupce ZDV-S. Čl. I. § 1 bod 6. zákona směnečného a šekového uvádí, že směnka cizí obsahuje také jméno toho, komu nebo na jehož řad se má platit. Je zde sice použito jednotné číslo, stejně je tomu ve všech případech, kdy zákon směnečný a šekový označuje jednotlivé účastníky směnečného vztahu. Je však zřejmé, že u některých vyplývá již z povahy věci samé, že jich může být více (rukojmí, indosanti, čestní příjemci). Stejně tak u některých to ze stejných důvodů možné není (zejména umístění, neboť by se stalo neurčité místo, kde má být směnka placena). Tedy ze samotné skutečnosti, že zákon hovoří o remitentovi v jednotném čísle, nelze nic vyvodit. Je tedy nutno dospět k závěru, že tam, kde to není povahou směnky vyloučeno, může být i pluralita účastníků.

Smyslem označení remitenta na směnce je určit osobu, která je oprávněna práva ze směnky vykonat, legitimovat tuto osobu

k předložení směnky, k placení i k vymáhání práv ze směnky. Tedy formální platnosti směnky vyhovuje každá směnka, pokud vůbec údaj remitenta uvádí, i kdyby šlo o označení neurčité, osoby vymyšlené a podobně. V případě fyzických osob to znamená, že nemusí jít o úplné jméno, a označení může být provedeno i opisem, například přes vztah k výstavci. U právnických osob to vede k závěru, že označení remitenta právnické osoby nemusí být zcela shodné s jeho skutečným, to je zapsaným názvem, obchodním jménem atd. Podstatné ovšem je, aby údaj remitenta byl natolik určitý, nikoli ovšem z hlediska platnosti směnky, ale právě z hlediska směnečné legitimace, aby bylo možno dospět k závěru, že ten, kdo práva ze směnky, kterou má v rukou, vykonává, je totožný s označeným remitentem. Z toho je tedy zřejmé, že směnka není neplatná pro vadný údaj remitenta.

V tomto případě se domáhá práv ze směnky Zemědělské družstvo vlastníků S. Je tedy nutno posoudit, zda údaj na směnce „ZDV-S.“ je legitimací pro tohoto navrhovatele. Písmena ZDV jsou totožná s prvními písmeny obchodního jména navrhovatele. Přitom jde o zkratku, která není sama obchodním jménem. Jde však o zkratku běžnou. Podobně se zkracují běžně Zemědělská družstva na ZD, nebo dříve Jednotná zemědělská družstva na JZD, aniž by bylo pochybností, o jaký druh právnické osoby se jedná. Proto dospěl odvolací soud k názoru, že údaj ZDV-S. legitimuje navrhovatele k výkonu práv ze směnky. Zda a koho by legitimoval údaj pan F., nebylo nutno řešit, když taková osoba se práv ze směnky nedomáhá.

26. Označení remitenta

čl. I. § 75 bod 5. zákona směnečného a šekového

§ 37 odst. 1 obč. zák.

Doložka „nebo doručiteli“ uvedená za označením remitenta ve směnce způsobuje absolutní neplatnost směnky pro její neurčitost podle § 37 odst. 1 obč. zák.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. 9 Cmo 240/1997
PPP č. 6/1998, s. 20 a násl.

Z odůvodnění:

Pro rozhodnutí odvolací věci bylo základní otázkou posouzení, zda doložka „nebo doručiteli“ uvedená za označením remitenta ve směnce způsobuje absolutní neplatnost směnky pro její neurčitost dle § 37 odst. 1 obč. zák. Směnka je cenným papírem [§ 1 odst. 1 písm. g) zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů]. Podle § 3 odst. 1 zák. o cenných papírech může mít cenný papír formu cenného papíru na doručitele, na řad nebo na jméno a zákon může určit, že lze cenný papír vydat jen v některé z uvedených forem.

Jak směnka cizí, tak též směnka vlastní je podle čl. I. § 1 bodu 6. a § 75 bodu 5. zákona směnečného a šekového cenným papírem na řad (tzv. ordrepapírem) nebo na jméno (tzv. rektapapírem), na rozdíl např. od šeku, který může být i cenným papírem na doručitele (čl. II. § 1 a 5 zákona směnečného a šekového). Není proto přípustné vystavit směnku na doručitele, taková směnka by byla ve smyslu čl. I. § 2 odst. 1 a § 76 odst. 1 zákona směnečného a šekového neplatná, neboť by v ní chybělo jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno.

V daném případě je v listině, žalobcem

považované za směnku vlastní, označen žalobce jako ten, na jehož řad má být placeno, tuto náležitost tedy uvedená písemnost obsahuje. Avšak z doložky „nebo doručiteli“ vyplývá, že výstavce, v daném případě žalovaný, je povinen zaplatit za směnku při jejím předložení nejen remitentovi nebo indosatáři, nýbrž komukoliv (třeba nálezci), kdo bude směnku mít v rukou, aniž by mu ve smyslu § 16 odst. 1 zákona směnečného a šekového svědčila řada indosamentů.

Odvolací soud se neztotožnil s názorem odvolatele, že pojem „doručitel“ lze v daném případě ztotožnit s indosatářem, tj. s osobou, na kterou byla směnka převedena rubopisem. Žalobce se odvolává na § 3 odst. 2 zák. o cenných papírech, který stanoví, že pokud právní předpis označuje cenný papír jako cenný papír na majitele, vztahují se na tento cenný papír ustanovení tohoto zákona upravující cenné papíry na doručitele. Z § 3 odst. 1 zák. o cenných papírech citovaného výše je zřejmé, že osobu, na jejíž řad byla směnka převedena, nelze považovat za majitele či doručitele ve smyslu zák. o cenných papírech, to je za oprávněného ze směnky, kterému svědčí řada indosamentů.

Lze souhlasit s odvolatelem, že dle § 14 odst. 2 písm. c) a § 16 odst. 1 zákona směnečného a šekového je oprávněnou osobou ze směnky i takový její držitel, na kterého byla převedena směnka nevyplněným rubopisem, blankoindosamentem. Avšak ani v takovém případě nelze považovat tuto osobu za pouhého doručitele, nýbrž za osobu, která ve smyslu § 16 odst. 1 zákona směnečného a šekového prokazuje své právo ze směnky nepřetržitou řadou indosamentů.

Žalobce argumentoval v odvolání též tím, že projev vůle vyjádřený ve směnce byl účastníky chápán jako určitý, a poukáz-

zal na § 35 odst. 2 obč. zák. Podle tohoto ustanovení právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tento projev vůle v rozporu s jazykovým projevem. Odvolací soud k tomu poznamenává, že v dané věci se jedná o směnečný vztah. Směnka je vysoce formální cenný papír, který s ohledem na svou převoditelnost musí být naprosto určitý a nevyvolávající jakoukoliv pochybnost o právech a povinnostech s ním spojených. Nelze předpokládat, že případní indosatáři, na které může být směnka indosována, budou obeznámeni s okolnostmi vystavení směnky a že jim bude znám projev vůle výstavce vtělený do textu směnky. Odvolací soud dospěl k závěru, že za dané situace, i kdyby odpovídalo skutečnosti tvrzení žalobce, že žalovaný při vystavení směnky ztotožnil osobu doručitele s osobou, na kterou je směnka převedena indosamentem (blankoindosamentem), by byl tento projev vůle v rozporu s jazykovým projevem, neboť ve smyslu zákona o cenných papírech je doručitel osobou odlišnou.

Podle § 41 obč. zák., vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu, anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. V daném případě nelze oddělit alternativně uvedenou osobu doručitele, která je uvedena jako remitent, od osoby žalobce – dalšího remitenta. Proto je i v tomto bodu správný závěr soudu prvního stupně, že směnka je neplatná jako celek.

27. Umístění směnky u remitenta

čl. I. § 4 zákona směnečného a šekového Směnku lze dle čl. I. § 4 zákona č. 191/1950 Sb., ve znění zákona č. 29/2000 Sb., domicilovat u remitenta.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci
ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. 7 Cmo 505/2004
R 48/2007

Z odůvodnění:

K namítané neplatnosti předmětné směnky pro totožnost osoby remitenta (prvního majitele směnky) a umístěnce (osoby, u níž měla být směnka splatná) odvolací soud konstatuje, že závěr soudu prvního stupně ob stojí potud, že pouhá totožnost uvedených osob neplatnost směnky způsobit nemůže. Vyznačení domicilu na směnce představuje pouze výběrovou (fakultativní) doložku, jejíž neplatnost nemáí platnost směnky jako celku. Dle předsvědčení odvolacího soudu však popsaná skutečnost nevede ani k neplatnosti samotné domicilační doložky.

Dle § 4 zákona směnečného a šekového lze směnku učinit splatnou u třetí osoby, a to buď v místě směnečnickova bydliště, nebo v místě jiném.

Přestože striktní jazykový výklad tohoto ustanovení by mohl nasvědčovat závěru, že domiciliátem, tedy onou „třetí osobou“, může být pouze osoba, která není dlužníkem ze směnky, ani jejím věřitelem, odvolací soud je toho názoru, že dikci „u třetí osoby“ nelze nijak přeceňovat. Je-li účelem umístění směnky určení osoby, prostřednictvím které bude směnečný dlužník svůj závazek plnit, je nepochybné nutné z okruhu v úvahu přicházejících osob vyloučit toliko osobu směnečnicka, neboť takováto umístěnka by neměla za následek nic jiného než předložení směnky

k proplacení nikoliv třetí osobě, ale dlužníkovi samotnému. Z uvedeného tedy plyne, že „třetí osobou“ ve smyslu ustanovení § 4 ZSŠ může být – vyjma směnečníka – jakákoliv osoba, tedy i remitent. Nelze ostatně ani dost dobře vyloučit, že domiciliátem bude určena osoba, která doposud (při vystavení směnky) na směnce v žádném postavení nevystupuje, směnku však získá někdy později. V takovém případě nastane situace obdobná stavu namítanému, tj. i zde bude v době placení směnky osoba majitele a umístěnce totožná. I zde tedy bude majitel uplatňovat směnku sám u sebe, zatímco směnečný dlužník bude povinen, aby dostal své povinnosti ze směnky vyplývající, u domiciliáta zajistit proplacení směnky, ať již tím, že umožní majiteli si sám sobě na účet dlužníka zaplatit (např. formou inkasa), nebo dá bance příkaz k proplacení směnky. Nebrání-li zákon směnečný a šekový, aby popsaná situace nastala během existence směnečného vztahu, není pak ani žádného důvodu bránit umístění směnky u jejího prvního majitele již při samotném jeho vzniku, tj. v okamžiku vystavení směnky.

28. Význam vedlejších údajů o remitentovi

čl. I. § 75 bod 5. zákona směnečného a šekového

Základem legitimace k výkonu práv ze smenek, které nebyly převáděny, je údaj jména (obchodního jména, názvu a podobně) remitenta. Další údaje, které tento údaj doprovázejí (adresa, sídlo, rodné číslo, identifikační číslo a jiné), jsou vedlejšími doložkami na směnce a mají význam jen pomocný. Uplatní se jen v případě, kdyby sám údaj jména k průkazu legitimace směnečného věřitele nedostačoval, zejména v případě, kdyby se ke směnce hlásilo více osob

stejného jména. Nesprávnost těchto vedlejších údajů nemůže učinit směnku neplatnou, a pokud jméno remitenta ukazuje na zcela konkrétního věřitele, potom taková nesprávnost nemůže ohrozit ani jeho věřitelskou legitimaci.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 10. 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000
SoRo č. 4/2001, s. 123 a násl.

Z odůvodnění:

Není pochybností o tom, že ustanovení čl. I. § 75 bod 5. zákona směnečného a šekového vyžaduje k platnosti směnky vlastní označení osoby, které se má platit, to je tak zvaného remitenta. Pokud jde o identifikaci této osoby, požaduje ji označit jménem. Jiné údaje nevyžaduje. Při praktickém používání směnky je zcela běžné, že remitent je vedle svého jména označen také dalšími údaji, které jsou schopny jej odlišit od jiných osob. U fyzických osob je za tímto účelem používáno běžně i rodné číslo. Nicméně to nic nemění na tom, že základním identifikujícím údajem je právě jméno remitenta a všechny další údaje jsou významu jen doplňujícího. V případě rodného čísla, identifikačního čísla právnických osob, bydliště, sídla, čísla identifikačních průkazů a dalších obdobných údajů nejde rozhodně o údaje obligatorní, ba ani fakultativní, ale jde o doložky jednoznačně vedlejší, právem neupravené, ale nikoliv zakázané, a tedy možné. Jejich význam je tedy jen pomocný. Jediným představitelem případem, kdy by byly tyto údaje významné, by byla situace, kdyby bylo nutno odlišit osoby téhož jména navzájem se svářící o to, kdo je pravým majitelem směnky. Jiný význam mít nemohou.

Důvodem pro tento závěr není jen úzce jazykový výklad zákona, jakkoliv ani ten nelze nepoužít, ale i důvody logické, věcné. Soud prvního stupně především vychá-

zeje z tuzemské reality přeceňuje význam rodného čísla. Lze s úspěchem pochybovat o tom, že rodné číslo je identifikátorem natolik univerzálním. Je totiž zcela jisté, že existuje řada zemí, kde obdobná identifikace je věcí neznámou, a stejně tak je jisté, že existuje ještě daleko více zemí, kde obdobná identifikace sice existuje, ale je vytvářena a přidělována jiným systémem, než je tomu v České republice. Těžko by bylo možno vůči nabyvateli sporné směnky, který by byl cizincem, dovozovat, že měl pochopit, že číselné údaje na směnce mají právě význam identifikace věřitele, a to ještě v rozsahu a závažnosti, jak tomu to údaji příkl soud prvního stupně. Není vůbec podstatné, že směnka se v rukou žádné takové osoby neocitla a že účastníky směnky zůstaly fyzické osoby s českým občanstvím. Tak zásadní otázka, jako je platnost či neplatnost určité listiny jako směnky, musí vyhovět ve všech situacích, i kdyby přicházely v úvahu jen výjimečně.

Nejzávažnějším důvodem pro závěr, že předpoklady soudu prvního stupně nejsou správné, je skutečnost, že pokud by opravdu byl rozpor v rodných číslech uvedených u remitenta, který je jinak označen zcela nepochybně svým jménem, důvodem neplatnosti směnky, potom by to ovšem znamenalo, že stejný význam bychom museli přiznat i údaji rodného čísla, který by sice byl jen jeden, ale byl by nesprávný. Dokonce bychom museli uznat za platnou i směnku vydanou nikoliv na jméno (obchodní jméno, název) remitenta, ale vydanou na jeho rodné číslo nebo identifikační číslo právnické osoby anebo na jiné obdobné údaje. To je nejen v rozporu se zněním zákona, ale i věcně vyloučené.

29. Uplatnění práv ze směnky

čl. I. § 75 zákona směnečného a šekového

Je-li na vlastní směnce vystavené žalovaným uveden též akcept žalovaného, nemá tato skutečnost z hlediska obsahu a platnosti vlastní směnky žádného významu.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 2. 2004, sp. zn. 9 Cmo 400/2002
OP č. 3/2004, s. 21 a násl.

Z odůvodnění:

Žalovaný tvrdil, že směnka vykazuje některé znaky směnky cizí a některé znaky směnky vlastní, a proto je neplatná. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalovaná směnka je řádnou směnkou vlastní a skutečnost, že na ní je uveden i akcept žalovaného, nemá z hlediska obsahu vlastní směnky žádného významu. Uvedený závěr považuje odvolací soud sice za správný, avšak vzhledem k tomu, že na směnce je žalovaný podepsán jak v pozici výstavce, tak i v pozici příjemce (akceptanta), je třeba nejprve postavit najisto, v jakém směnečném postavení je žalovaný v žalobě označen.

30. Směnka cizí na vlastní řad.

Výstavce a směnečník

čl. I. § 3 zákona směnečného a šekového

Směnka cizí na vlastní řad, kde výstavce je totožný se směnečníkem, tedy směnka s jedním účastníkem, není platnou směnkou, neboť vedle přípustné směnky na vlastní řad výstavce a zastřené směnky vlastní obsahuje také nepřípustnou směnku na řad směnečníka.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 1995, sp. zn. 5 Cmo 699/1994
SoRo č. 4/1996, s. 89 a násl.

Z odůvodnění:

Z listiny vyplývá, že jí odpůrce jako výstavce přikazuje sám sobě jako směnečníkovi, aby zaplatil na vlastní řad, tedy opět sám sobě. Tato listina sice kombinuje směnku na vlastní řad a zastřenou směnku vlastní, ale obsahuje také směnku na řad směnečníka samotného. Taková směnka však s ohledem na čl. I. § 3 zák. č. 191/1950 Sb. není možná, a je tedy neplatná. Z neplatné směnky nemůže být nikdo zavázán, a tedy nemůže být dlužníkem ze směnky ani odpůrce, který se na ni podepsal jako výstavce.

31. Směnka na řad⁶⁾

čl. I. § 3 zákona směnečného a šekového

Směnka cizí obsahující označení remitenta pouze údajem „na vlastní řad“ je neplatná.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 262/2006
SoJ č. 12/2007, s. 943 a násl.

32. Směnka cizí vystavená „na řad vlastní“

čl. I. § 3 zákona směnečného a šekového

Je-li směnka cizí vystavena „na řad vlastní“, je osoba remitenta (prvního majitele směnky, jemuž má být placeno) totožná s osobou výstavce směnky. Nelze proto považovat takovou směnku za neplatnou výlučně z důvodu, že je neurčitá osoba remitenta.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 12 Cmo 512/2008
OP č. 7-8/2009, s. 34 a násl.

33. Závaznost podpisu starosty obce na směnce

čl. 101 odst. 1 Ústavy České republiky čl. I. § 7 zákona směnečného a šekového

Aplikace instrumentů směnečného práva bez přihlídnutí ke skutečnosti, že obec jako veřejnoprávní korporace má svůj fundament v právu veřejném, ve svých důsledcích ignoruje ústavní princip samosprávného řízení obce zastupitelstvem.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2001, sp. zn. IV. ÚS 576/2000
ÚS č. 3/2001, s. 36 a násl. (příloha SoRo č. 6/2001)

Z odůvodnění:

Podstatou ústavní stížnosti je především otázka, zda je v souladu s principy územní samosprávy zakotvenými v čl. 101 Ústavy právní názor obecných soudů, aplikovaný v napadených rozhodnutích, podle něhož obec zavazuje jakýkoliv právní

⁶⁾ Tento rozsudek byl navrhován k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Gremiální porada Nejvyššího soudu na svém zasedání konaném dne 12. 12. 2007 však tento návrh neschválila. Tato právní věta tedy nevyjadřuje názor Nejvyššího soudu, nýbrž pouze jednoho z jeho senátů. Otázka platnosti směnek cizích s touto nebo obdobnou doložkou je ovšem sporná již nejméně sto padesát let. Přitom judikatura po tuto dobu vytrvale uznávala tyto směnky za platné, kdežto právní věda dospívala prakticky jednotně k závěru o jejich neplatnosti. Sestavovatel tohoto přehledu se přiklání ke stanovisku, že jde o směnky platné. To potvrzuje i následující rozsudek poř. č. 32.

úkon starosty obce, tedy i takový, který byl učiněn bez předcházejícího rozhodnutí obecního zastupitelstva ve věcech, kdy takové rozhodnutí je nezbytné ze zákona. V dané věci konkrétně pak, zda bylo či nebylo důležité zkontrolovat, zda úkony starosty skutečně vyjadřovaly relevantně projevenou vůli obce.

Právní názor obecných soudů lze sice označit za formálně logický a z pohledu směnečného práva obhajitelný, jeho nedostatkem je však skutečnost, že s ohledem na soukromoprávní charakter věci (sporu) odmítá vzít za relevantní skutečnost, že obec jako veřejnoprávní korporace má svůj fundament v právu veřejném. Veřejné právo stanovuje vnitřní strukturu této korporace, působnost jejích orgánů a v neposlední řadě i tvorbu právně relevantní vůle této korporace. Teprve v okamžiku takového nahlížení se nabízí otázka, zda obстоjí, aby na území obce v první řadě bylo nahlíženo stejně jako na obchodní či jinou společnost. Ústavní soud je přesvědčen, že takový nerozlišující náhled je nejen nesprávný, ale i neústavní.

34. Podpis směnky prokuristou a jiným pracovníkem

§ 20 odst. 2 obč. zák.

§ 14 odst. 5 a § 15 obch. zák.

I. Součástí podpisu prokuristy je podle § 14 odst. 5 obch. zák. doložka o prokuře. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku. Přesto může tento podpis podnikatele zavazovat, byl-li podepsán oprávněně jednat za něj i z jiného důvodu.

II. V případě ředitele akciové společnosti – středního průmyslového podniku, který není statutárním orgánem ani

jeho členem, jde o osobu, u níž je obvyklé, aby za tuto společnost podepisovala směnky podle § 20 odst. 2 obč. zák. a § 15 obch. zák.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/1994

SoRo č. 4/1996, s. 88 a násl.

Z odůvodnění:

Směnku za odpůrce akceptoval pan J. Š., který je ředitelem odpůrce, akciové společnosti, a zároveň je zapsán v obchodním rejstříku jako prokurista odpůrce. Není členem představenstva. U jeho podpisu není na směnce uvedeno, že jedná jako prokurista.

Jedná-li prokurista jako prokurista, musí to uvést, to jest při podpisu připojit doložku o prokuře. Jen tak lze odlišit, kdy jedná skutečně v této kvalifikované funkci a kdy případně jedná jako jiný funkcionář na základě jiného jednatelského oprávnění. Nejde jen o otázku pořádkovou, ale o nutnou součást podpisu prokuristy.

Vedle statutárního orgánu a prokuristy mohou za právnické osoby jednat i další lidé, a to zejména pracovníci, mimo jiné, pokud je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé podle § 20 odst. 2 obč. zák., a dále podle § 15 obch. zák. ti, kdo byli při provozu podniku pověřeni určitou činností, jsou zmocněni ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Oproti smluvní praxi je jisté v oblasti podepisování smének obtížnější určit, kteří pracovníci v podniku nebo jiné osoby pověřené při provozu určitou činností jsou obvykle považováni za způsobilé za podnik smének podepsat. V případě pana J. Š. jde však o ředitele akciové společnosti, tedy osobu stojící v nejvyšší funkci v celém vedení společnosti hned za představenstvem. Je hlavou managementu společnos-

ti, a nelze si tedy představit osobu, v této skupině dalších jednatelských osob, která by stála výše než on. Odvolací soud tedy dospěl k závěru, že v jeho případě je dána jednatelská pravomoc za odpůrce i při podepisování směnky, že u takto postaveného vedoucího pracovníka je obvyklé, aby za podnik směnky při běžném obchodním styku podepisoval. Z toho vyplývá, že směnka odpůrce jako akceptanta zavazuje.

35. Podpis obchodní společnosti na směnce

§ 20 odst. 2 obč. zák.

I. Je-li součástí podpisu obchodní společnosti na směnce její úplné obchodní jméno, jde o podpis za obchodní společnost, a nikoliv za její organizační složku, i když je k obchodnímu jménu označení určité organizační složky připojeno.

II. Pracovník obchodní společnosti, nepochybně oprávněný podepisovat za společnost smlouvy, není tím bez dalšího zmocněn k podepisování smének.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 1996, sp. zn. 5 Cmo 448/1995
SoRo č. 5/1996, s. 122 a násl.

Z odůvodnění:

Směnka je podepsána tak, že k otisku razítka znějícího: „O. spol. s r. o., HOTEL Č. B. v J. L.“ je připojen podpis S. H. Jak uvedeno, obsahuje razítko úplný obchodní název odpůrce, a pokud jde o údaj Hotel Č. B. v J. L., jde jen o upřesnění, které organizační složky odpůrce řádně označeno se má celá věc týkat. Jde o postup v praxi zcela obvyklý a nelze z tohoto způsobu vedení podpisu dovodit, že mělo být jednáno výhradně za organizační složku odpůrce. V tomto případě by tomu tak by-

lo tehdy, kdyby bylo otištěno jen razítko například s textem: „Hotel Č. B. v J. L.“.

Není pochyb o tom, že v rozhodné době byl jmenovaný S. H. pracovníkem odpůrce, a to ve funkci ředitele uvedeného hotelu. Pokud jde o jednání ředitelů organizačních složek, šlo o pracovníky, kteří podle stanov jsou zmocněni ke všem úkonům, které jsou potřebné k plnění úkolů těchto organizačních složek. Jde nepochybně jen o úkony obvyklé a nelze v tom spatřovat oprávnění k úkonům, které se obvyklé praxi vymykají. Přes rychlý proces znovu pronikání smének do obchodní praxe nelze považovat podepisování smének ještě za záležitost v obchodních vztazích zcela rutinní. Nelze dospět k závěru, že osoba oprávněná k podpisu smlouvy je tím automaticky oprávněna také k podpisu směnky. Stanovy nemohly mít tyto právní úkony na mysli. S tím je konformní i plná moc udělená odpůrcem S. H., kde je mimo jiné vyloučeno jeho právo podepisovat směnky.

Podpis S. H. tedy je, pokud jde o odpůrce, excesem, který jej nezavazuje, a závazným může být nejvýše podepsaný S. H. sám podle čl. I. § 8 zák. č. 191/1950 Sb.

36. Podpis právnické osoby na směnce

čl. I. § 1 bod 8., § 13 odst. 1, § 25 odst. 1, § 31 odst. 2, § 57 a § 75 bod 7. zákona směnečného a šekového

Má-li být dlužníkem ze směnky právnická osoba, musí nutně obsahovat její podpis úplné obchodní jméno nebo úplný jiný její zaregistrovaný název, jak vyplývá z obchodního rejstříku nebo jiného registru, kde je zanesena, a dále podpis osoby nebo osob, které jsou oprávněny za ni jednat. Jinak není ta-

ková právnická osoba směnečně zavázána.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997, sp. zn. 5 Cmo 615/1995
SoRo č. 3/1998, s. 61 a násl.

Z odůvodnění:

Odpůrce je v obchodním rejstříku zapsán pod obchodním jménem „P., investiční společnost, a. s.“; Ing. V. byl v době podpisu směňky oprávněn jako člen představenstva za odpůrce samostatně jednat. Na rubu směňky je ke sloům „*per aval*“ připojeno označení „P“ a nečitelný podpis, který je podpisem Ing. V.

Z projevu na rubu směňky, o který navrhovatel opírá svůj nárok proti odpůrci, je zřejmé, že ten, kdo tuto doložku připojil, hodlal směňku opatřit rukojemským prohlášením, jak je patrné ze slov „*per aval*“, která sice nejsou v zák. č. 191/1950 Sb. uvedena, ale nejsou jím ani vyloučena, když doložka „jako rukojmí“ užitá v ustanovení čl. I. § 31 odst. 2 cit. zák. je jen příkladná. Navíc praxe právě „*per aval*“ s oblibou ve významu směnečného rukojemství užívá. Potud je tedy tento projev zcela jasný, nevzbuzující pochybnosti. Rukojemské prohlášení musí být rukojmím, avalistou, podepsáno. Ing. V. mohl za odpůrce takové prohlášení platně podepsat. Nicméně je nutno uvážit, že i statutární orgány právnických osob jsou zároveň i samy o sobě a za sebe účastníky právních vztahů, a proto, i když jednání těchto osob zavazuje právnické osoby vždy, nemůže to platit jindy, než je-li zřejmé, že jednají za tyto právnické osoby. V případě směňky obecně a rukojemského prohlášení zvláště však to nutně znamená, že součástí podpisu právnické osoby bude jak její označení, tak podpis osoby, která za ni jedná. Jednak proto, že je nutno vyjádřit, za koho je jednáno, aby se odlišilo, kdy jedná fyzická

osoba sama za sebe a kdy jedná za právnickou osobu, a dále ovšem proto, že bez označení této právnické osoby není vůbec patrné, kdo je vlastně účastníkem směnečného vztahu, zde v postavení rukojmího. Závazky ze směňky jsou závazky z listinného cenného papíru, závazky skripturní povahy, kde listina sama musí podat úplnou zprávu také o tom, kdo jsou vlastně účastníci směnečného vztahu. Přitom tato informace musí být z listiny samotné zcela jasně patrná nejen tomu, kdo byl právě majitelem listiny, ale i proti všem budoucím v úvahu přicházejícím majitelům této listiny.

Pokud jde o označování právnických osob, pak je zřejmé, že jejich jméno vyplývá z toho, jak vznikly a v kterém registru jsou zapsány. V případě obchodních společností je tím registrem obchodní rejstřík a zápis v tomto rejstříku rozhoduje o tom, jak má být obchodní společnost podepsána, jak má být i v rámci podpisu uvedeno její obchodní jméno. Proto při podepisování obchodních společností lze tolerovat nejvýše jen zcela drobné a zanedbatelné odchylky od zapsaného obchodního jména. Jsou-li však vypouštěna celá slova, chybí-li označení organizační formy, a to alespoň v zákonem připuštěné zkratkovité podobě, nelze považovat podpis takto vybavený za podpis té které obchodní společnosti. Proto se odvolací soud ztotožnil se závěrem, že i když je k označení „P“ připojen podpis osoby oprávněné jednat za odpůrce, nelze toto označení považovat za označení odpůrce, a tedy podpis za něj. Rozhodující je rejstříkový zápis.

Navrhovatel dovozoval a opíral se při tom i o prohlášení Ing. V., že ten měl úmysl podepsat za odpůrce. Z výše uvedené povahy směňky jako závazku z cenného papíru, pro nějž je rozhodné právě to, jak je listina vybavena, nemůže být významné, co určitá osoba chtěla na směnce vyjádřit, ale co skutečně vyjádřila. Z tohoto hledis-

ka nelze přisvědčit ani poukazu na ustanovení § 35 obč. zák., ani na ustanovení § 266 odst. 4 obch. zák. Nejde totiž o problém vyložit právní úkon, neboť, jak výše uvedeno, ten je nepochybný, ale zjistit, kdo je vůbec jedajícím, kdo je z tohoto právního úkonu zavázán. To již není úkolem interpretace právních úkonů, ale zjištění, zda bylo či nebylo jednáno za určitou osobu.

37. Podpis směnky za jiného

čl. I. § 8 zákona směnečného a šekového

Aby podpis fyzické osoby na směnce mohl být pokládán za jednání za jiného, zejména za právnickou osobu, musí tento vztah ze směnečné listiny vyplývat. Je-li vyznačen na směnce název, firma nebo jiné označení právnické osoby a také podepsána fyzická osoba, musí být i z prostorového uspořádání směnečných zápisů a jejich vzájemné polohy na směnečné listině jasné, že podpis fyzické osoby se vztahuje k označené osobě právnické. Okolnosti, které nejsou ze směnečné listiny patrné, nejsou pro hodnocení významu daného podpisu významné.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 11. 2004, sp. zn. 5 Cmo 406/2004
SoRo č. 8/2005, s. 300 a násl.

Z odůvodnění:

V rubrice, kde se výstavce obvykle podepisuje a kde i pomůcka pro vystavení sporné směnky použitá podpis výstavce předpokládá, je jen podpis žalovaného jako osoby fyzické. Na líci směnky v mís-

tech, kde se na směnkách cizích obvykle vyznačuje údaj směnečníka, je firma společnosti B., s. r. o. Tento údaj je však graficky podpisu žalovaného na líci směnky natolik vzdálen, že nelze vzájemnou souvislost těchto údajů vykládat tak, že by šlo v údaji uvedené společnosti o označení výstavce a že by bylo lze podpis žalovaného považovat za podpis reprezentanta této společnosti na dané směnce, jako podpis za společnost.

38. Podpis směnky jedním z manželů

§ 145 obč. zák. ⁷⁾

K závaznosti podpisu směnky jedním z manželů, kteří nemají rozdělené bezpodílové spoluvlastnictví manželů, nevyžaduje se souhlas druhého z manželů.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 735/1995
PrRo č. 4/1997, s. 212 a násl.

Z odůvodnění:

Ustanovení § 145 obč. zák. se týká nepochybně dispozic s majetkem, který je součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů, jak vyplývá z textu tohoto ustanovení i z jeho systematického zařazení do Části druhé – Věcná práva a do Hlavy páté – Spoluvlastnictví – občanského zákoníku. Toto ustanovení nachází se pod marginálním nadpisem Bezpodílové spoluvlastnictví manželů. To je definováno v § 143 obč. zák. jako vše, co může být předmětem vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství s výjimka-

⁷⁾ Nyní obsahuje § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. poněkud jinou úpravu, která však nic nemění na závaznosti podpisu jen jednoho z manželů na směnce i bez souhlasu druhého, ale liší se v možnosti věřitele hojit se na společném jmění obou manželů.

mi uvedenými v tomto ustanovení. Ustanovení § 145 se týká nakládání s tímto majetkem. Nelze je však vztáhnout na jakékoli právní úkony jednoho z manželů, nezakládá právo, aby jeden z manželů trvale kontroloval jakékoli právní úkony druhého manžela. Směnečné závazky jsou vždy závazky peněžitými a nejde v jejich případě o dispozici se společným majetkem, a to ani pro případ, že by směnka nebyla uhrazena. Je nutno poukázat na ustanovení § 147 obč. zák., které přímo počítá s pohledávkami proti jen jednomu z manželů, a pro tento případ připouští jejich uspokojení i ze společného majetku.

39. Relativní neplatnost – podpis směnky jedním z manželů

§ 145 odst. 2 obč. zák.

I. Závazek založený podpisem směnky není závazkem, který by se vztahoval ke správě majetku a bylo by možné jej napadnout námitkou relativní neplatnosti podle § 145 odst. 2 občanského zákoníku.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2007, sp. zn. 12 Cmo 143/2007 *OP č. 1/2008, s. 34 a násl.*

Z odůvodnění:

V ustanovení § 145 odst. 2 obč. zák. se hovoří pouze o obvyklé správě majetku (tedy aktiv), nikoliv o obvyklé správě jmění. Toto ustanovení tedy zakládá neplatnost (relativní neplatnost s ohledem na § 40a obč. zák.) takového úkonu jednoho z manželů, kterým tento disponuje bez souhlasu druhého manžela s majetkem ve společném jmění (tedy věcmi, právy a jinými hodnotami, jejichž majitelé jsou oba manželé v rámci SJM, nikoliv však se závazky, neboť ty netvoří součást majetku), přičemž provedený úkon z důvodu jeho

rozsahu nelze označit za obvyklou správu (za „běžnou záležitost“, řečeno jazykem předchozí právní úpravy). Druhý žalovaný vykládá extenzivně toto ustanovení tak, že je nutno z logických a též teleologických důvodů pod obvyklou správu majetku v tomto případě zahrnout také závazky (vznik závazku) jednoho z manželů. Odvolací soud považuje takový výklad za nepřipustně rozšiřující a v tomto případě též nesouladný s účelem uvedené právní úpravy. Z gramatického hlediska je nepochybné, že závazky netvoří součást majetku. Z této skutečnosti vychází ustanovení § 143 obč. zák., které uvádí, že SJM tvoří majetek a závazky. Pokud by měl být správný názor odvolatele, postrádalo by smyslu ustanovení § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák., který vylučuje ze SJM mj. ty závazky jednoho z manželů, které převzal bez souhlasu druhého manžela a jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Z uvedeně úpravy plyne, že takový závazek je vždy platný, ale bude se jednat o závazek toho konkrétního manžela, který jej na sebe převzal a tento závazek nebude součástí SJM.

40. Podpis směnky zástupcem

čl. III. § 3 odst. 1 zákona směnečného a šekového

Směnečná doložka, zde rukojemské prohlášení, tvoří jeden celek. Podepíše-li doložku za jinou osobu zástupce, může ve smyslu čl. III. § 3 odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb. připojit jméno zastoupeného i tak, že je učiní součástí textu směnečného prohlášení způsobem, který nevyvolává pochybnost o tom, že právě za tuto osobu zástupce jedná.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 1999, sp. zn. 5 Cmo 666/1998 *PrRo č. 10/1999, s. 556 a 557*

Z odůvodnění:

K námitce ohledně formy podpisu je nutno uvést, že není pochybností o tom, že součástí obchodního jména obchodní společnosti je i označení organizačně-právní formy. Je-li jednáno za takovou společnost zmocněncem na základě písemné plné moci, což je tento případ, musí, jak vyplývá z čl. III. § 3 odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zmocněnec připojit ke svému podpisu údaj, za koho podepisuje. To ostatně odpovídá i obecným zvyklostem. Zákon však nestanoví, jakým způsobem má toto připojení být v praxi provedeno. Ostatně i uvedené zvyklosti v tomto směru připouštějí velmi proměnlivou praxi. Podstatné z obouhledi hlediska je, aby z příslušného projevu bylo zcela nepochybné, za koho je jednáno. Co se týká směnky, musí to být zcela nepochybné z příslušného projevu na směnce. V tomto případě jde o rukojemské prohlášení, a tedy je nutno hodnotit toto rukojemské prohlášení jako celek. Jde o jeden právní úkon. Součástí prohlášení je nejen samotný text, kde rukojmí se zavazuje za určitého směnečného dlužníka, ale jeho nedílnou součástí je i podpis. Ten nelze od rukojemské doložky oddělit, neboť s ní tvoří nedělitelný celek. Samo prohlášení bez podpisu není vůbec ničím. Jde o jeden právní úkon o třech složkách. Vycházejí z tohoto závěru je pak zřejmé, že úplně postačí, aby bylo z celého rukojemského prohlášení patrné, za koho podepsaný zmocněnec jedná, tedy jeho označení může být připojeno i tak, že je součástí celého prohlášení.

Odvolatel vykládá ustanovení výše citované velmi zužujícím způsobem. To, že se v něm hovoří jen o podpisu, není proto, že by tento podpis byl sám o sobě oddělen od textu, který má kryt. Toto ustanovení totiž představuje obecnou úpravu podepisování zmocněncem pro všechny podpisy v úvahu přicházející. Je však potom po-

třebné vzít jednotlivé doložky na směnce jako celek a nelze pak od nich podpis oddělovat. Smysl uvedené právní úpravy ostatně není samoučelný, ale sleduje cíl, aby bylo z určitého směnečného projevu každému přímo ze směnečné listiny jasné patrné, kdo je účastníkem směnečného závazkového vztahu.

Obvykle bývá ovšem skutečně na směnkách označení zastoupeného připojeno bezprostředně k podpisu zástupce (například formou otisku razítka). Je tomu tak proto, že obvyklá podoba směnky na standardním tiskopise nutí vzhledem k nedostatku místa k úsporným projevům, není pak zvykem v prohlášení účastníka zvláště označovat a ten je pak definován právě jen naznačeným způsobem. Sporné směnky jsou však z tohoto hlediska netypické. Jsou vyhotoveny na celém velkém listu papíru a jednotlivá prohlášení jsou velmi květnatá a nezvykle rozsáhlá a přímo výslovně uvádějí účastníky směnečných vztahů. To se týká i nad obvyčej mnohmluvného prohlášení rukojmího. Ten je v samotném textu výslovně označen, a to zcela v souladu se zapsaným obchodním jménem. Pak je ovšem k níže vyvedenému podpisu zástupce jméno zastoupeného zcela jasně připojeno a není pochyb, za koho ten jedná. Bezprostředně k podpisu zástupce je vyznačeno razítko, které neobsahuje organizačně-právní formu odpůrce. To, nebylo-li by správného označení v textu rukojemského prohlášení, bylo by podpisem formálně vadným. Za popsanych okolností však je nedostatek údaje na razítku zcela vyvážen správným označením v textu.

41. Podpis směnky za jiného

čl. I. § 8 zákona směnečného a šekového

Ustanovení čl. I. § 8 zákona směnečného a šekového upravuje jen situace,

kdy směňka je formálně podepsána jménem určité osoby, ale kdy za tuto osobu jedná nedostatečně zmocněný zástupce. Je-li směňka formálně podepsána přímo jménem toho, kdo se na listinu také opravdu podepsal, toto ustanovení použít nelze, i kdyby účastníkem souvisejícího právního vztahu byl někdo jiný.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 68/1997
SoRo č. 3/1999, s. 94

42. Směnečně zavázaná osoba

čl. I. § 8 zákona směnečného a šekového

I. Není-li ze směňky zavázána společnost proto, že jejím jménem podepsal směňku pouze jeden člen statutárního orgánu, ačkoliv jménem společnosti musí jednat více členů společně, pak je tato osoba sama směnečně zavázána, neboť nebyla oprávněna jednat za společnost samostatně.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 12 Cmo 187/2004
OP č. 4/2005, str. 14 a násl.

Z odůvodnění:

Z hlediska smyslu a účelu normy je nutno vyložit § 8 zákona směnečného a šekového tím způsobem, že dopadá i na případy, kdy vedle osoby podepisující směňku jménem jiného subjektu byl k platnosti podpisu tohoto jiného subjektu potřebný ještě další podpis jiné osoby nebo více osob. Z tohoto důvodu pokud oprávnění žalovaného jednat za R., a. s., při podpisu směňky se odvíjelo pouze z jeho postavení místopředsedy představenstva R., a. s., pak žalovaný podepsal směňku jako zástupce osoby, za kterou nebyl oprávněn jednat sa-

mostatně, a žalovaný by byl osobou směnečně zavázanou z uvedené směňky podle § 8 zákona směnečného a šekového.

43. Neplatnost směňky. Doložky „na řad“ a „nikoli na řad“

čl. I. § 11 zákona směnečného a šekového

Jsou-li ve směnce vyznačeny současně doložky „na řad“ a „nikoli na řad“, jde o neplatnou směňku.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2003, sp. zn. 9 Cmo 342/2003
SoJ č. 2/2004, s. 139 a násl.

Z odůvodnění:

Předmětná listina, žalobcem označená za směňku, obsahuje vzájemně si konkurující doložky „na řad“ a „nikoliv na její řad“, přičemž nelze výkladem textu směňky některou z uvedených doložek vyloučit. Nelze dovozovat, že některý z těchto údajů platí za nenapsaný, neboť to by muselo být výslovně stanoveno v zákoně, jako je tomu například v čl. I. § 12 zákona směnečného a šekového u podmíněného indosamentu. Z dané listiny není proto zřejmé, jestli je možné ji převést indosamentem či zda je možné ji převést jen ve formě a s účinky obvyčejného postupu, tj. prostřednictvím smlouvy o postoupení pohledávky. V tomto směru nehraje roli okolnost, že předmětná „směňka“ nebyla rubopisována – aby tato listina byla směňkou, musela by obstát ve všech případech, a nelze dovozovat, že v určité situaci se o směňku jedná a v jiné již nikoliv.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.